

“มะละกา” - “อยุธยา” เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕

สุพรรณิ กาญจนันท์*

ทั้ง “มะละกา” และ “อยุธยา” ต่างก็มีความสำคัญร่วมสมัยกันมาในฐานะเป็น “เมือง” “รัฐ” หรือ “อาณาจักร” ที่มั่งคั่งรุ่งเรืองในอดีตอันยาวนานประมาณ ๖๐๐ กว่าปีมาแล้ว บัดนี้ “มะละกา” และ “อยุธยา” ก็ยังคงมีนามและความสำคัญในฐานะเป็นเมืองหรือรัฐประวัติศาสตร์ที่เคยมีบทบาทต่อการพัฒนาการและการเคลื่อนไหวทางประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ และทศวรรษแรกของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ (ประมาณ ค.ศ. ๑๔๐๐-๑๕๑๑) อันเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ซึ่งเกิดขึ้นในสัมพันธ์ภาพระหว่างรัฐทั้งสอง

“มะละกา” (Malacca) เมืองเก่าแก่ ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแหลมมลายูอยู่ในประเทศมาเลเซียปัจจุบัน มีร่องรอยให้เห็นถึงกาลเวลาและความเป็นมาในอดีตอันสลับซับซ้อน จากหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุที่มีความหมายทางประวัติศาสตร์อยู่มากมาย สิ่งแสดงอดีตเหล่านี้ได้ประกอบกันขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของเมือง เป็นต้นว่า โบสถ์โปรตุเกส เซนต์ปอล ซึ่ง ณ ที่นี้ได้บรรจุร่างของเซนต์ ฟรานซิส ซาเวียร์ (St. Francis Xavier) บาทหลวงเยซูอิตรุ่น

แรกผู้มเชื้อสายเป็นทมิฬจากอินเดีย เป็นผู้นำคริสต์ศาสนาเข้ามาประดิษฐานยังซีกโลกตะวันออก ในประเทศจีน ญี่ปุ่น และทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ บ่อน้ำประปาโปรตุเกสที่สร้างและออกแบบโดย อัลฟองโซ เดอ อัลบูเควร์ก (Alfonso D'Albuquerque) แม่ทัพกองเรือโปรตุเกสผู้พิชิตเมืองมะละกา เมื่อ ค.ศ. ๑๕๑๑ หรืออาคารที่ว่าการนคร (Stadhuis หรือ Town Hall) สร้างโดยชาวฮอลันดาในขณะที่ยึดครองมะละกาแทนที่โปรตุเกส

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๖๔๑ แม้ว่าวัดจีนซัม โป กง (Sam-Po-Kong) ก็ยังนับเป็นวัดจีนที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในประเทศมาเลเซียปัจจุบันก็ได้ นอกจากโบราณสถานอาคารสถาปัตยกรรมที่บ่งบอกกาลเวลาและเรื่องราวซึ่งอยู่เบื้องหลังเหล่านั้นแล้ว ชุมชนเชื้อสายต่างๆ ของเมืองนี้ทั้งเช่น ชุมชนเชื้อสายโปรตุเกสและดัตช์ จัดว่าเป็นชุมชนที่มีชีวิตสืบทอดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่สมัยแรก อย่างเป็นที่น่าสังเกตเห็นได้ว่า มีชาวมะละกาเชื้อสายโปรตุเกสจำนวนไม่น้อยที่ยังคงพูดภาษาโปรตุเกสสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖^๑ และยังรักษาประเพณีปฏิบัติตามแบบอย่างบรรพบุรุษของตนไว้ได้ก็และ ไม่เป็นการกล่าวที่เกินเลยไปเลยว่า ชุมชนเชื้อสายโปรตุเกสที่มะละกา ยังคงดำรงสัญลักษณ์และวิถีชีวิตที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ มากที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาคารบ้านเรือนของชุมชนชาวจีน ที่ตั้งเรียงรายตามแนวถนนแคบๆ เช่น ถนน Heeren สะท้อนภาพชีวิตของชาวมะละกา ซึ่งมีร่องรอยของอดีตที่ย้อนกลับไปไกลกว่า ๓๐๐-๔๐๐ ปี^๒

๑๓

ส่วน “อยุธยา” นั้น เป็นที่รู้จักกันดีว่ามีความสำคัญในฐานะราชธานีของสยามมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๓๕๐ ตลอดช่วง ๔ ศตวรรษ (ค.ศ. ๑๓๕๐-๑๗/๖๗) อยุธยามีบทบาทที่แสดงถึงความรุ่งโรจน์อันชาวไทยทั้งปวงจะภาคภูมิใจได้ พอๆ กับความขมขื่นที่ได้รับจากการล่มสลายของอยุธยาใน ค.ศ. ๑๗/๖๗

“มะละกา” และ “อยุธยา” แม้จะมีกำเนิดและพัฒนาการร่วมสมัยเคียงคู่กันมาจนกระทั่งปรากฏเป็นหลักฐานในเอกสารประวัติศาสตร์หลายฝ่าย ทั้งเอกสารไทย เอกสารจีน และเอกสารทางยุโรป รวมทั้งเอกสารพื้นเมืองมาเลย์เอง จากเอกสารเหล่านั้นได้ชี้ให้เห็นถึงสถานภาพและบทบาทของเมืองทั้งสองว่าแตกต่างกัน ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างกันนั้นขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ต่างกันของรัฐทั้งสอง นอกจากนี้ยังปรากฏในเอกสารพื้นเมืองมาเลย์เองที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามของมะละกาที่จะเขยิบฐานะของตน เพื่อความเสมอภาคทางการเมืองทัดเทียมกับอยุธยาด้วยปฏิบัติการอันเป็นปฏิบัติ สลับกับการทำสัมพันธ์ไมตรีกับอยุธยาตลอดมา ก่อนที่ “อำนาจที่สาม” คือโปรตุเกสจะเข้าแทรกแซง

^๑ P.L. Chan, *Malaya* (Hong Kong : Hong Kong Art Publishers, 1960), p. 4.

^๒ Ibid

หญิงชาวบ้านและบุตรชายในสมัยอยุธยา

แม้ว่า มะละกา จะเป็นเมืองท่าเก่าแก่ในแหลมมลายู แต่พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่เป็นช่วงเวลาแห่งอิสรภาพนั้นสั้นมาก แทบจะกล่าวได้ว่า มะละกาขาดอิสรภาพโดยสมบูรณ์ทางด้านการเมือง ตามเอกสารไทย จีน ที่บันทึกไว้ก่อน ค.ศ. ๑๕๐๐ หรือเอกสารที่บันทึกในยุคหลัง ค.ศ. ๑๕๐๐ โดยชาวยุโรปที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ต่างก็กล่าวพาดพิงและให้ข้อมูลตรงกัน จนเป็นที่รู้จักและยอมรับกันว่า “มะละกา” มีฐานะเป็นดินแดนใน

เขตอิทธิพลของรัฐที่มีกำลังอำนาจเหนือกว่าในเอเชีย และอำนาจรัฐที่เหนือกว่าในเอเชียซึ่งได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับมะละกาในช่วงก่อน ค.ศ. ๑๕๐๐ ก็คือสยาม จีน และมณฑลพม่าแห่งชวา

การอ้างสิทธิครอบครองมะละกาของอำนาจรัฐที่ใหญ่กว่าทั้งสามนั้น มีลักษณะต่างกันออกไป “รัฐที่มีกำลังอำนาจทางเหนือ” ในสายตาของมะละกาก็คือ “สยาม” หรือ “อยุธยา” เอกสารฝ่ายไทยได้ยืนยันความเป็นใหญ่ของอยุธยาเหนือหัวเมืองต่าง ๆ บนแหลมมลายูแทบทั้งหมด และเอกสารพื้นเมืองมลายูก็มีโต้แย้งในแง่ “ความมีกำลังอำนาจของอยุธยาทางเหนือ” แต่ก็มีแนวคิดและพฤติกรรมบางอย่างในบางช่วงสมัย โดยเฉพาะนับตั้งแต่ช่วงสมัยที่ “เจ้าผู้ครองมะละกา” กับ “ราชสำนักจีน” ได้กระชับสัมพันธ์ไมตรีกันอย่างแน่นแฟ้นเมื่อเวลาที่เข้าประชันกำลังทางการเมืองทั้งของ “มะละกา” กับจีน สอดคล้องและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังเช่นในช่วงของการปฏิบัติการตามโครงการฟื้นฟูอำนาจของจีน ในระหว่าง ค.ศ. ๑๔๐๕-๑๔๓๕* ยังผลให้เจ้าเมืองมะละกา

* ในสมัยจักรพรรดิจีนราชวงศ์หมิง องค์ที่ ๓ คือ พระเจ้าย่ง โล (Yung-Lo) ได้ลงมือปฏิบัติการตามนโยบายฟื้นฟูอำนาจของจีนตามรัฐใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยปฏิบัติการสำรวจทางทะเลครั้งใหญ่ไปพร้อม ๆ กับกองทัพเรือจีนที่ทำการเข้า “แคว้นเยม” นำโดยนายทัพเรือเซ่งโฮ (Cheng-Ho) เป็นผู้นำราชการเพื่อจะได้ปราบปราม เมื่อจำเป็นต้องใช้กำลัง

ฉวยโอกาสที่วางนโยบายและแนวปฏิบัติทาง
การเมืองอย่างชัดเจนว่า มะละกามีความ
ปรารถนาอิสรภาพ และได้พยายามกระทำ
การปลดแอกจากอำนาจควบคุมของอยุธยาใน
ทุกวิถีทาง ซึ่งในที่สุดมะละกาก็ได้ประกาศ
ยอมรับอำนาจของจีนเพียงประเทศเดียว จีน
จึงเป็นอำนาจที่สามที่มะละกาใช้เป็นดุลอำนาจ
สำหรับการปฏิเสธอำนาจอยุธยาด้วยหวังการ
สนับสนุนช่วยเหลือจากจีนในการต่อต้าน
อยุธยา^๓ นโยบายและการปฏิบัติอันเป็นปฏิ-
ปักษ์ต่ออยุธยา ได้สืบทอดกันต่อมาระหว่าง
เจ้าผู้ครองเมืองในราชวงศ์มะละกาจนเป็นที่
ประจักษ์ชัดต่ออยุธยาว่า มะละกาเป็นกบฏ
จำเป็นจะต้องปราบปราม การช่วงชิงผล
ประโยชน์ การทำหาย การวิวาทกันระหว่าง
ชาวสยามและชาวมะละกา จนถึงขั้นทำ
สงครามต่อสู้กันจึงเป็นลักษณะของความสั-
มพันธ์ระหว่าง “มะละกา” กับ “อยุธยา” ใน
ช่วงสมัยก่อน ค.ศ. ๑๕๐๐

ส่วนการอ้างสิทธิของอาณาจักรมขปา
หิตในชาวที่มีเหนือดินแดนมะละกานั้น มัก
เป็นเหตุผลที่ตงบนพื้นฐานของความสัมพันธ์

ทางเครือญาติระหว่างราชวงศ์ผู้ปกครอง และ
ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางศาสนา อารย
ธรรม และวัฒนธรรม ตลอดจนการพึ่งพิง
ทางด้านเศรษฐกิจซึ่งกันและกันระหว่างมะละ
กากับรัฐในชวา มากกว่าเหตุผลของอำนาจ
ควบคุมทางการเมืองเหมือนกับอยุธยา ดังนั้น
สยามหรืออยุธยาเท่านั้นที่สามารถควบคุมดิน
แดนต่าง ๆ บนแหลมมลายูไว้ได้^๔

เอกสารทางยุโรปที่ปรากฏในช่วงหลัง
ค.ศ. ๑๕๐๐ เป็นต้นมา และนักเขียนชาว
ยุโรปของยุคศตวรรษที่ ๑๖ ซึ่งมีผู้เข้ามา
ในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยตนเอง
และผู้ที่ไม่ได้เข้ามาแต่อาศัยศึกษาข้อมูลจากผู้
อื่น ในจำนวนนี้ โตเม ปีเรส (Tomé Pires)
เป็นนักบันทึกจดหมายเหตุชาวโปรตุเกสที่ได้
ได้รับความเชื่อถือมากที่สุดในช่วงเวลา ๕ ปี
ระหว่าง ค.ศ. ๑๕๑๒-๑๕๑๕ ที่เขาได้เข้ามา
ประจำการในมะละกายุคหลัง อัลฟองโซ อัล
บูเกรัก ยึดมะละกาได้เพียงปีเดียว เขาได้
บันทึกเรื่องราว สิ่งที่ได้เห็น ได้ยิน และ
ได้ศึกษาสำรวจดินแดนต่างๆ ในแถบนี้ ออก
เป็นหนังสือ ๖ เล่ม เล่มที่ ๖ เขียนที่มะละกา
คือเรื่อง “Suma Oriental”^{*} โตเม ปีเรส

^๓ D.G.E. Hall, *A History of South-East Asia*, (London : Macmillan, 1966), p. 194.

^๔ Ibid.

^{*} เป็นเอกสารในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ ที่เก่าที่สุดเล่มหนึ่ง เรื่องราวที่เขียนไว้เป็นที่ยอมรับกัน
เป็นส่วนใหญ่ และนำมาถ่ายทอดเผยแพร่โดยนักเขียนจดหมายเหตุร่วมสมัยผู้อื่นๆ กันต่อๆ มา งานชิ้นนี้ไม่
ได้พบในศตวรรษที่ ๑๖ เพิ่งจะมาค้นพบเมื่อ ค.ศ. ๑๕๑๑ ฉบับภาษาอังกฤษ แปลโดย Cortesao ในเรื่อง
“Suma Oriental of Tommé Pires”

ยืนยันในอำนาจของอยุธยาที่มีเหนือบรรดาหัวเมืองต่างๆ ในแหลมบาร์รอส มลายู ส่วนบาร์รอส (Barros) นักจดหมายเหตุโปรตุเกสของยุคศตวรรษที่ ๑๖ อีกผู้หนึ่ง ได้จัดลำดับให้สยามเป็นหนึ่งในจำนวนจักรวรรดิบนผืนแผ่นดินที่ร่ำรวยที่สุดและมีอำนาจมากที่สุดที่โปรตุเกสเข้ามามีความสัมพันธ์ด้วย ดังปรากฏว่าเมืองในอารักขาของสยามมีมากมายจนทำให้พิจารณาได้ว่า สยามเป็นรัฐที่ยิ่งใหญ่เช่นเดียวกับรัฐในยุโรป และดูเหมือนว่าความเป็นใหญ่เหนือเมืองต่าง ๆ บนผืนแผ่นดินใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของสยามเป็นที่ยอมรับ^๕ การที่อยุธยาพยายามเข้ามารองอำนาจควบคุมหัวเมืองมลายูนี้นี้ ก็เนื่องมาจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการค้า และการระบายสินค้าเกษตรกรรมของสยาม นอกจากนี้ แร่ธาตุที่อุดมสมบูรณ์ เช่น “ดีบุก” ซึ่ง หม่า ฮ้วน (Ma Huan) นักบันทึกจดหมายเหตุจีนได้บันทึกไว้เมื่อคราวเดินทางมาสำรวจรัฐต่างๆ ในดินแดนเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ระหว่าง ค.ศ. ๑๔๒๑-๒๗ ว่า “เป็นดีบุกชั้นดีเยี่ยม”^{*} สินค้าและการค้าดีบุกคงจะให้ผลเป็นกอบเป็นกำ จึงเป็นสินค้าผูกขาดมาตลอดสมัยอยุธยา สิ่งเหล่านี้น่าจะเป็นเหตุผลของอยุธยาที่พยายามพิทักษ์สิทธิควบคุมหัวเมืองต่างๆ ในแหลมมลายูมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๕

บทความนี้มุ่งศึกษาเรื่องราวของ “มะละกา” จากเอกสารต่างประเทศในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ถึงศตวรรษแรกของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ คือราว ค.ศ. ๑๔๐๐-๑๕๑๑ ในประเด็นสำคัญตั้งแต่การกำเนิด และพัฒนาการทางด้านการเมืองของมะละกา ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่าง “มะละกา” กับ “อยุธยา” ตามช่วงเวลาดังกล่าว โดยจะพิจารณาจากแง่มุมของมะละกาเป็นส่วนใหญ่และจะพาดพิงไปยังอยุธยา เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับมะละกาเท่านั้น เป็นการศึกษาอีกแง่มุมหนึ่งที่จะทำความเข้าใจกับภูมิหลัง ที่มาของปัญหาตามเหตุผล ทัศนคติ และความรู้สึกนึกคิดของฝ่าย “มะละกา”

^๕ Donald F. Lach, *Southeast Asia in the Eyes of Europe* (Chicago: The University of Chicago, 1968), p. 522.

^{*} ดูเพิ่มเติมใน Ma Huan, Ling-Yai Sheng-lan, *The Overall Survey of the Ocean's Shores*; Translated from the Chinese text, edited by Feng Ch'eng-Chiin with introduction, notes and appendices by J.V.G. Mills. London: Cambridge, p. 1970.

ที่มีชื่อ “อยุธยา” ในช่วงที่สัมพันธ์ภาพระหว่าง
รัฐทั้งสองกำลังเสื่อมทรามลงเป็นลำดับตลอดมา
ก่อนโปรตุเกสจะเข้าแทรกแซง

กำเนิด “มะละกา”

ข้อมูลและแนวคิดในมิติของกาลเวลา
หรือศักราชที่สร้างเมืองมะละกาจากเอกสาร
เก่าแก่ซึ่งบันทึกไว้ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖
มีหลายกระแส ผู้เขียนพอสรุปโดยแบ่งแนว
คิดที่ต่างกันออกเป็น ๒ ประการคือ :-

- ๑) “มะละกา” สร้างก่อน ค.ศ. ๑๕๐๐
- ๒) “มะละกา” เพิ่งจะสร้างในราว
ค.ศ. ๑๕๐๐ เป็นต้นมา

ตัวอย่างข้อมูลและแนวคิดในข้อ ๑ จะ
พบได้จากข้อความของ กาสปาร์ คอร์เรีย
(Gaspar Correa) ในหนังสือ “Lendas da
India” ซึ่งแต่งขึ้นระหว่าง ค.ศ. ๑๕๑๒ และ
ค.ศ. ๑๕๑๖ โดยกล่าวไว้ว่า เมื่อโปรตุเกส
มาถึง “มะละกา” มีอายุมากกว่า ๗ ศตวรรษ
แล้ว แต่หลักฐานและการตีความของกาสปาร์
ได้ถูกกลบฝังลงด้วยหลักฐานและแนวคิดอื่น
โดยสิ้นเชิง ไดโอโก โลเปซ เดอ เซร์เกอร
รา (Diogo Lopes de Sequeira) ชาว
โปรตุเกสคนแรกที่ได้ไปถึงมะละกา เมื่อ ค.ศ.
๑๕๐๙ ได้ประมาณอายุมะละกาว่า สร้างขึ้น

ก่อนหน้านั้น (ค.ศ. ๑๕๐๙) ๒๕๐ ปี ซึ่งอยู่ใน
ราวค.ศ. ๑๒๕๙ นักเขียนจดหมายเหตุโปรตุ-
เกสของยุคศตวรรษที่ ๑๖ ชื่อ บาร์รอส ก็เป็น
อีกผู้หนึ่งที่ให้ข้อมูลไว้ในหนังสือ “Decada II”
ว่า “มะละกา” สร้างขึ้นมาแล้ว ๒๕๐ ปี ก่อน
โปรตุเกสเข้ามาเกี่ยวข้อง” ดังนั้นศักราชที่
สร้างเมืองมะละกาตามความนี้ ก็น่าจะอยู่ราว
ค.ศ. ๑๒๖๑

ตัวอย่างข้อมูลและแนวคิดในข้อ ๒
เป็นความเชื่อตามข้อมูลของ โทมัส ปิเรต ใน
เรื่อง “Suma Oriental” ซึ่งเป็นพรรณารื่อง

^๑ D.G.E. Hall, *A History of South East Asia*, (London : Macmillan, 1966), p. 193.

ราวเจ้าชายปรเมศวรทรงสร้างเมืองมะละกา จากความตั้งกล่าวจะพบว่ามะละกาถือกำเนิด ในราว ค.ศ. ๑๔๐๐ เป็นต้นมา และหนังสือ “Commentaries” แต่งโดย บลาซ อัลบูเควร์ก (Braz de Albuquerque) บุตรชายของ อัลฟองโซ อัลบูเควร์ก ตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. ๑๕๕๗ ก็ได้ให้ข้อมูลในแนวคิดที่สนับสนุน โดเม ปีเรส และได้กำหนดปีศักราชสร้างมะละกาว่า ค.ศ. ๑๔๒๑

ที่น่าจะพิจารณาก็คือ ตามพงศาวดาร ไทยระบุว่า “มะละกา” เป็นประเทศราช ของ “อยุธยา” มาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ถ้าถือตามแนวคิด และข้อมูลในข้อแรกที่ว่า มะละกาสร้างขึ้นใน ค.ศ. ๑๒๕๙ (Sequeira) หรือเมื่อ ค.ศ. ๑๒๖๑ (Barros) แล้ว แม้ว่า “อยุธยา” จะตั้งขึ้น เมื่อ ค.ศ. ๑๓๕๐ (พ.ศ. ๑๘๙๓) ภายหลัง มะละกาตามนั้น แต่มีพัฒนาการก้าวหน้า รวดเร็วกว่า ทั้งนี้ การเกิดของอยุธยา มีลักษณะเป็นแบบเริ่มแรก แต่เป็นการเกิดขึ้นของอาณาจักรที่มีพื้นฐานมั่นคงต่อเนื่อง จากอาณาจักรอื่น และก็เป็นไปได้ที่อยุธยาจะสามารถขยายอำนาจรัฐเหนือ “มะละกา” ใน

สมัยพระเจ้าอู่ทอง นับว่าไม่ขัดแย้งกับข้อมูล ในพงศาวดารไทย

แต่ถ้าถือศักราชการสร้างเมืองมะละกา ในแนวคิดที่สองว่า “มะละกา” สร้างขึ้น ราว ค.ศ. ๑๔๐๐ เป็นต้นมา (Tomé Pires) หรือ ค.ศ. ๑๔๒๑ (Albuquerque)* หรือ ตามที่นักวิชาการสมัยใหม่ยอมรับกันเป็นส่วน ใหญ่ว่าในราวคริสต์ศักราช ๑๔๐๐ ลงมา^๓ แล้วก็จะต้องปฏิเสธข้อความตั้งกล่าวอย่างสิ้นเชิง เพราะรัชสมัยของพระเจ้าอู่ทองในระหว่าง ค.ศ. ๑๓๕๐-๑๓๖๙ ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนที่ เมืองมะละกาจะเกิดเกือบครึ่งศตวรรษ

ศักราชการสร้างเมืองและเรื่องราวของ มะละกาที่มีแนวโน้มการยอมรับอย่างกว้าง ขวากันต่อๆ มาจนถึงปัจจุบัน เป็นแนวคิด ที่ตั้งบนพื้นฐานการบันทึกของ โดเม ปีเรส มากกว่า เข้าใจว่าในการเขียน โดเม ปีเรส ผู้มีประสบการณ์โดยตรงในมะละกา คงได้ ค้นพบ สืบสาว รับฟัง และได้ศึกษาเรื่องราว จากเอกสารพื้นเมืองต่างๆ เช่น พงศาวดาร ชาว พงศาวดารมลายู พงศาวดารปาเซ (สุมาตรา) มาแล้ว เพราะสังเกตได้ว่าเรื่องราว ในหนังสือของเขา สอดคล้องกับเอกสาร

* ศักราชของอัลบูเควร์กขัดแย้งกับเอกสารจีน ตามเอกสารจีน มะละกาได้สถาปนาเป็นรัฐราว ค.ศ. ๑๔๐๓ แล้ว ดูเพิ่มใน Ma Huan, Ling-Yai-Sheng-lan, “The Overall Survey of the Ocean’s Shores” สำหรับ Tomé Pires นั้นไม่ได้ระบุชัดเจนลงไปว่าเป็นปีใด ตามข้อความที่พรรณนาทำให้จับความได้ว่าต้องสร้างขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. ๑๔๐๐ ต้นๆ ลงมา ซึ่งเป็นไปได้และสอดคล้องกับของ Ma Huan.

^๓ Donald F. Lach, *Southeast Asia in the Eyes of Europe*, p. 507.

พื้นเมืองเป็นส่วนมาก นับว่าเป็นประโยชน์
ต่อการสืบสาวเรื่องราว และการวิเคราะห์
ประวัติศาสตร์มะละกาได้ใกล้ชิดกับบรรยากาศ
และสีสันของท้องถิ่น ได้พอสมควร

การเติบโตและพัฒนาการด้านการเมือง ของ “มะละกา”

จากชุมชนเล็กๆ บริเวณที่ราบเชิงเขา
ที่เรียกว่า บิตัน (Beitan) ทางฝั่งตะวันตกของ
แหลมมลายู อันเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาว
ประมงและโจรสลัด เมื่อได้รวมตัวกันเข้ากับ
กลุ่มของเจ้าชายปรเมศวร (Parameswara)
ผู้ลี้ภัยการเมืองพร้อมบริวารจากชาว ทำให้
ชุมชนขยายตัวเป็นประชาคมขนาดใหญ่ เกิด
เป็นเมือง เป็นรัฐ และจักรวรรดิ (Empire)
ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ เจ้าชายปรเม-
ศวรเป็นผู้ครองมะละกาคนแรก และค้น
ราชวงศ์มะละกา ภูมิหลังของพระองค์เป็น
เจ้าชายชาวในราชวงศ์ไศเลนทร์ ได้อภิเษก
สมรสกับเจ้าหญิงอาณาจักรมัชปาหิตแห่งชาว
แต่ก็ต้องลี้ภัยออกจากชาวเมื่อราว ค.ศ. ๑๔๐๑
โดยไม่มีโอกาสกลับไปอีกเลย เนื่องจากเกิด
สงครามภายในแย่งชิงราชสมบัติกลุ่มผู้ลี้ภัย
ของเจ้าชายปรเมศวรได้เข้ามาขอพำนักกับ
“สังขสิงห์” (Sangesinga) ผู้ครองเกาะ
เทมาสิก (Temasek) หรือสิงคโปร์ ซึ่งเป็น

พระญาติเกี่ยวดองในฐานะพระขามาคาของ
พระเจ้าแผ่นดินกรุงสยาม แต่ถูกเจ้าชาย
ปรเมศวรกำจัดเสียและช่วงชิงเอาสิงคโปร์มา
เป็นของตน การกระทำของกลุ่มเจ้าชายชาว
ในสิงคโปร์ครั้งนั้นนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการ
ท้าทายอำนาจ และการเป็นปฏิปักษ์กันอย่าง
เปิดเผยระหว่างราชวงศ์อยุธยา และราชวงศ์
มะละกาต่อ ๆ มา ทั้งนี้เพราะสิงคโปร์
เป็นดินแดนในอารักขาของสยามบันทึกของ
ไทยมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๓๖๐ เช่นเดียวกับอาณาจักร
มัชปาหิตแห่งชาวในสมัยพระเจ้านครา-
กริตกรรม (Nagarakritagama) ก็ได้อ้าง
สิทธิ์ที่มีอยู่เหนือดินแดนนั้นใน ค.ศ. ๑๓๖๕^๕
แต่อณาจักรมัชปาหิตมิได้มีการกระทำใด ๆ
ตอบโต้เจ้าชายปรเมศวรในครั้งนั้น ตรงกัน
ข้ามกับ “อยุธยา” เมื่อทราบเรื่องก็ลงมือ
ปฏิบัติการโดยใช้กองกำลังทางเรือจากปะหัง
และปัตตานี ซึ่งทั้งสองเมืองนี้อยู่ในอารักขา
ของสยาม ขับไล่ปรเมศวรออกจากสิงคโปร์
และได้ระเห่ร่อนหาแหล่งที่อยู่จนได้ก่อตั้ง
ชุมชนขึ้น ณ ที่ต่อมาได้ประกาศตั้งเป็น
“มะละกา” ด้วยความร่วมมือจากกลุ่มโจรสลัด
เจ้าถิ่นเดิมดังกล่าวมาแล้ว

^๕ Brian Harrison, *South-East Asia : A Short History*, “Special
Philippine Edition” (Quezon City : Alemar Phoenix, 1977), p. 55.

ชาวมะละกา

การเติบโตของชุมชนมะละกาซึ่งเป็นถิ่นที่รับอารยธรรมชาวแห่งแรกในแหลมมลายู มาจากนโยบายการบริหารของกลุ่มผู้นำ ดังจะเห็นได้จากกลุ่มผู้ปกครองรวมทั้งเจ้าชายปรเมศวรเป็นชาวชวา ซึ่งเดิมมีอารยธรรมและวัฒนธรรมฮินดู-พุทธเป็นของตน มะละกาจึงกลายเป็นแหล่งรองรับการกระจายอารยธรรมฮินดู-พุทธ โดยมีกลุ่มผู้นำเป็นผู้ถ่ายทอดพร้อมด้วยนโยบายสนับสนุนให้ชาวพื้นเมืองมลายูแต่งงานกับชาวชวา แล้วมอบยศฐานบรรดาศักดิ์ให้ ทำให้ชนชั้นนำชาวมะละการุ่นแรกมีวัฒนธรรม

แบบชวา พร้อม ๆ กับเริ่มต้นรับศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามไปด้วย เมื่อเวลาที่เจ้าปรเมศวรเปลี่ยนศาสนาจากฮินดู-พุทธ มาเป็นอิสลาม และเปลี่ยนพระนามที่แสดงความเป็นฮินดูมา เป็นนามอิสลามว่า เมกัต อีส กานเดอร์ ชาห์ (Megat Iskandar Shah) เนื่องจากอภิเษกสมรสกับธิดาสุลต่านแห่งรัฐปาเซ (Pasai) ในเกาะสุมาตรา ส่วนการประกาศให้มะละกาเป็นรัฐอิสลามและบังคับให้ราชวงศ์มะละกาทุกพระองค์เป็นอิสลามนั้น ได้กระทำขึ้นในสมัยมูซัฟฟาร์ ชาห์ (Muzaffar Shah) (ค.ศ. ๑๔๔๕-๑๔๕๙) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ราชากาซิม (Raja Kasim)^๕ เป็นองค์ที่ ๔ ในราชวงศ์มะละกา และเริ่มต้นใช้คำนำหน้าว่า “สุลต่าน” ตั้งแต่นั้นมาของพระองค์เป็นต้นไป ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ “มะละกา” สามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นด้วยการเป็นหัวหาดในการเป็นผู้นำศาสนา และวัฒนธรรมอิสลามและการบริหารกิจกรรมการค้าและการเมืองในกลุ่มอิสลามตามบริเวณต่าง ๆ ภายในแหลมมลายู โดยอาศัยการสร้างระบบเครือข่ายด้วยวิธีแต่งงานระหว่างราชวงศ์เจ้าผู้ครอง

^๕ ราชากาซิม หรือมูซัฟฟาร์ ชาห์ แยกจากสมบัติจากพระเจ้าศรีปราชญ์เทว ชาห์ เจ้าผู้ครองมะละกาองค์ที่ ๓ ซึ่งเป็นผู้แสดงให้เห็นว่าเป็นปฏิกิริยากับอิสลาม โดยหันกลับไปใช้พระนามแบบฮินดูผสมอิสลาม แสดงให้เห็นว่าก่อนสมัยราชากาซิม ในมะละกายังมีสัมพันธภาพระหว่างวัฒนธรรมใหม่กับเก่าอยู่ (Donald F. Lach, p. 510)

แคว้น หรือมีฉะนั้นก็ส่งเจ้าราชวงศ์มะละกา
ออกไปปกครองแคว้นต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น
พระเจ้า Sikandar Shah เจ้าผู้ครององค์ที่
๒ ของมะละกา ส่งโอรสไปครองรัฐแกมปาร์
(Kampar) ทางฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือชาย
ฝั่งทะเลของเกาะสุมาตรา และโอรสของ
เจ้าเมืองมะละกาก็ยังได้เป็นเจ้าผู้ครองเมือง
ปาหัง (Pahang) รัฐทางซีกตะวันออกของ
แหลมมลายู^{๑๐} การสร้างระบบเครือญาติให้
เกาะเกี่ยวโยงโยกันนี้ เป็นการขยายฐานทาง
การเมืองของมะละกา โดยมีมะละกาเป็น
ศูนย์กลาง

แนวการพัฒนาทางการเมืองใน
ประวัติศาสตร์ของมะละกา ตลอดช่วง
ศตวรรษที่ ๑๕ และทศวรรษแรกของ
ศตวรรษที่ ๑๖ เป็นไปตามนโยบายและการ
นำของเจ้าผู้ครองในราชวงศ์มะละกา^{๑๑} สุลต่าน
ทุกพระองค์จะพยายามกระทำการทุกอย่างเพื่อ
ยกฐานะของมะละกาให้ปรากฏเกียรติยศ

และมีสถานภาพที่เทียบเท่ากับอยุธยา ดังจะ
เห็นว่า “มะละกา” ได้ต่อสู้เพื่อแสดงความ
เสมอภาคเรื่อยมา จน “อยุธยา” ต้องยอม
รับในความยากลำบากที่จะรักษาอำนาจควม
คุมในมะละกามากที่สุด นับตั้งแต่สุลต่าน
มุซัฟฟาร์ ชาห์ ซึ่งมีแนวปฏิบัติทางการเมือง
แบบนักจักรวรรดินิยม โดยมีหัวแรงสำคัญ
คือ ตุน เประ* สร้างจักรวรรดิมะละกา
(Empire of Malacca) แผ่อิทธิพลไปยัง
บริเวณต่าง ๆ โดยมีได้ละเวนแม่แต่ดินแดน
ที่อยู่ในเขตอิทธิพลของสยาม เช่น ปะหัง
ตรังกานู และปัตตานี ในแหลมมลายู และ
ได้ชัยชนะเข้ายึดครอง แกมปาร์ และอินทร
คีรี (Indragiri) ในสุมาตรา^{๑๒} มะละกา
ไม่หยุดยั้งการขยายอำนาจและสร้างความ
เติบโตใหญ่โตจนเห็นว่า ในรัชกาลของสุลต่าน
องค์ต่อมาคือ มันสุร์ ชาห์ (Mansur Shah)
มะละกาได้เข้าแทรกแซงในการแต่งตั้ง ถอด
ถอนผู้บริหารภายในรัฐต่าง ๆ ที่เป็นบริวาร

^{๑๐} Ibid., p. 509.

^{๑๑} สุลต่านในราชวงศ์มะละกาซึ่งครองมะละกาในช่วง ค.ศ. ๑๔๐๓-๑๕๑๑ ก่อนสมัยโปรตุเกสมี ๗
องค์ด้วยกัน ดังรายนามตามลำดับคือ:— 1) Paramesuwara 2) Sikandah Shah 3) Sri Param-
esvara Deva Shah 4) Muzaffar Shah (Raja Kasim) 5) Mansur Shah 6) Ala'
uddin Riayat Shah 7) Mahmud (1488-1511)

* วัชรบุษย์บุลลังก์ราชวงศ์มะละกา ผู้มีชื่อเสียงที่สุดในพงศาวดารมลายู มีชีวิตในช่วงมะละกา
ขยายอำนาจจนถึงวาระที่โปรตุเกสเข้ามา

^{๑๒} ดูเพิ่มเติม Cortesao (ed. tr.), *Suma Oriental of Tommé Pires* V. II.
(Glasgow : The University Press), pp. 243-246.

ของอยุธยา เช่น ถอดมหาราชฯ เทวา สุระ ซึ่งจงรักภักดีต่อสยาม และนำเอาเจ้าชายชาว มะละกาเข้าครองบัลลังก์รัฐป้างแทน โดย ตั้งใจตอบโต้ที่ “อยุธยา” ใช้กำลังเข้าปราบปรามมะละกาในรัชกาลก่อน ดูเหมือนว่า ความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วของอำนาจชา ในแหลมมลายูในตอนกลางศตวรรษที่ ๑๕ ได้เปิดช่องทางให้มะละกาขยายอิทธิพลเหนือ แหลมมลายูได้สะดวกยิ่งขึ้น เพราะคงเหลือ แต่ “อยุธยา” เท่านั้นที่ยังคงกระทำการ เป็นอุปสรรคขัดขวาง “มะละกา” อยู่ และ ทราบได้ที่ “มะละกา” ยังไม่มีกำลังอำนาจ สูงพอจะดลล้างกำลังอำนาจของ “อยุธยา” ได้ มะละกาจะใช้วิถีทางการเมืองแบบแอบแฝงหรือตีสองหน้ากับอยุธยาอย่างที่ได้ปฏิบัติ อยู่เสมอ นั่นก็คือ “มะละกา” มักจะขอยุติ สงครามกับ “อยุธยา” ด้วยการทำสัญญา สันติภาพ ซึ่งเห็นว่าจะเป็นหนทางแก้ปัญหา อย่างหนึ่งซึ่งจะสกัดกั้นกำลังของอยุธยามิให้ ก้าวต่อไปชั่วระยะหนึ่ง และเมื่อถึงคราว มะละกาสร้างอิทธิพลเป็นปึกแผ่น จนแน่ใจ ว่ามีอำนาจมั่นคงแล้ว “มะละกา” จะแสดง

ท่าทีและประกาศความเป็นอิสระ โดยปฏิเสธ ความเป็นใหญ่ของ “อยุธยา” อย่างชัดเจน ถึงจะเห็นตอนช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ในรัชสมัยของสุลต่าน มามูต (Mahmud) (๑๔๘๘-๑๕๑๑) ขณะนั้นมะละกา กำลังรุ่งเรืองมั่งคั่งพร้อมอิทธิพลแผ่ไพศาล* เป็น เวลาที่ “มะละกา” ไม่มีความจำเป็นใดๆ ว่าจะต้องยอมรับอยุธยาอีกต่อไป

ชัยชนะของ “มะละกา” ครั้งใหญ่ใน สงครามครั้งสุดท้าย เมื่อ ค.ศ. ๑๔๘๘ กับ “อยุธยา” บริเวณ Pulo Pirang ในเกาะ เรียวทางตอนใต้ของสิงคโปร์ รวมทั้งกอง กำลังของอยุธยาจากนครศรีธรรมราชที่เข้า ปราบรัฐปะหัง ฐานแข็งข้อกับอยุธยาไปเข้า ฝ่ายมะละกา ต้องประสบความพราชัย ได้ พิสูจน์ถึงความล้มเหลวของอยุธยาที่จะเข้า ควบคุมหัวเมืองมลายูอีกครั้งหนึ่ง และนับ เป็นครั้งสำคัญที่ทำให้อยุธยาต้องหยุดชะงัก การปฏิบัติการใด ๆ กับมะละกาตั้งแต่นั้น ดู เหมือนว่าพ่อค้าและชาวสยามในมะละกา คง จะถอนตัวออกไป และขาดการติดต่อกับชาย กันมะละกาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๔๘๐ เป็นต้นมา^{๑๔}

๒๒ ปีในบรรยากาศแห่งเสรีภาพอัน

*จักรวรรดิมะละกา มีรัฐต่าง ๆ ยอมอยู่ใต้อารักขามาแล้วก่อนถึงสมัยสุลต่านมามูต คือ ไทรบุรี ตรังกานุ ปะหัง ยะโฮร์ เจมบี แคมปาร์ อินทรครี เบงกาลี และหมู่เกาะ คาริบอน เกาะบันตัง ซึ่งบริเวณ ทางแหลมมลายู สุมาตรา ชวา และหมู่เกาะตะวันออก

^{๑๔} ดังปรากฏว่าต่อมาเมื่อโปรตุเกสตีมะละกาได้แล้ว โปรตุเกสสนับสนุนชาวสยามกลับไปค้าขาย ที่มะละกาแทนที่พ่อค้าอิสลาม ซึ่งพากันกลับไปหมดและชาวสยามก็ได้รับอนุญาตจากโปรตุเกสให้ไปตั้งถิ่นฐานใน มะละกาได้ (Donald F. Lach, p. 515, 521)

ปลอดจากการแทรกแซงของ “อยุธยา” ก็ต้องสิ้นสุดลง เมื่อสุลต่านมาหมัดพร้อมไพร่พลบริวาร ต้องอพยพหลบหนีออกจากมะละกาไปอาศัยอยู่ที่เกาะบินตัง ตรงช่องแคบสิงคโปร์เป็นแห่งแรก* เมื่อกองทัพเรือโปรตุเกสโจมตีและเข้ายึดมะละกาได้ใน ค.ศ. ๑๕๑๑ สำหรับ “อยุธยา” ในขณะนั้นคงทราบเรื่องดี แต่ก็มีได้อยู่ในสภาพที่จะจัดการประการใด ๆ ได้กับกรณีที่เกิดขึ้น

ประเด็นที่จะพิจารณาต่อไปก็คือ บ้างจะอะไรและวิธีการอย่างไร ที่ช่วยสร้างและส่งเสริมให้ “มะละกา” เติบโต มีพัฒนาการทางด้านการเมืองจากหน่วยเล็ก ๆ ระดับหมู่บ้านที่ล้าหลัง ไปสู่การเป็นศูนย์กลางการค้า การศาสนา และการบริหารที่มีกฎหมายประเพณีสำหรับชาวพื้นเมืองและชาวต่างประเทศในลักษณะที่เป็นจักรวรรดิหนึ่งของแหลมมลายู^{๑๕} ใช้เวลาเพียงชั่วศตวรรษ

ถ้าจะกล่าวว่า มะละกามีปัจจัยธรรม

ชาติที่ได้เปรียบ เช่น ทำเรือดี ทรัพยากรธรรมชาติอุดม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐาน แต่ก็มีอะไรพิเศษไปกว่าเมืองท่าเรืออื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ตามชายฝั่งทะเลบนแหลมมลายู ชายฝั่งเกาะสุมาตรา ซาวา ฯลฯ ฉะนั้นถ้าจะมองในค่านับปัจจัยสร้างเสริมทางธรรมชาติ และไม่กล่าวอวดอ้างกันจนเกินไปแล้ว มะละกาก็มีสภาพเหมือน ๆ กับเมืองตามชายฝั่งทะเลธรรมดาสักเมืองหนึ่ง** ทรัพยากรที่มีก็ไร้ความหมายหากขาดการใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารและพัฒนาบ้านเมือง แต่การเติบโตและบทบาทของมะละกาในยุคนี้จากเอกสารร่วมสมัยสะท้อนบางสิ่งบางอย่างที่มองเห็นได้ว่า ผู้นำชุมชนในมะละกา เป็นผู้แผ้วผางทางนำ “มะละกา” เข้าสู่การเป็นรัฐจักรวรรดิ แม้จะเป็นเพียงจักรวรรดิเล็ก ๆ ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อเทียบกับรัฐจักรวรรดิทางภูมิภาคอื่นก็ตาม

ตอนนั้นมาถึงจุดที่ว่า “ผู้นำ” ใช้วิธีการใดจึงนำมะละกาเข้าสู่เป้าหมายดังกล่าวได้

* ต่อมาก็ถูกโปรตุเกสทำลายที่นั่นที่นั่นตั้งแต่ สุลต่านมาหมัดก็ต้องเร่ร่อนไปหาที่ตบมือต่อสู้กับโปรตุเกสในท้องถิ่น โดยพยายามเข้าไปในดินแดนของรัฐภายใน เช่น ปาหังและเสด็จสวรรคตที่ปาหัง (บางเอกสารกล่าวว่าสวรรคตที่สุมาตรา) โอรสเป็นผู้นำการต่อสู้เรื่อยมาจนไปถึงมันทางใต้สุดของรัฐยะโฮร์ยะโฮร์ ลามา ใน ค.ศ. ๑๕๔๐ และตั้งเป็น เมืองหลวงใหม่ แทนมะละกา สุลต่านราชวงศ์มะละกาที่ปกครองยะโฮร์องค์สุดท้ายถูกล้มล้างบัลลังก์ใน ค.ศ. ๑๖๔๔ และราชวงศ์มะละกาในยะโฮร์ก็สิ้นสุดลงนับแต่นั้น

^{๑๕} Donald F. Lach, *Southeast Asia in the Eyes of Europe*, p. 512.

** ดูเพิ่มเติม เรื่องการสำรวจรัฐตามชายฝั่งทะเล ตอนใต้ระหว่าง ค.ศ. ๑๔๒๑-๑๔๒๒ Ma Huan, Ling-Yai Sheng Lan “The Overall Survey of the Ocean’s Shores; Translated from the Chinese text, edited by Feng Ch’eng-Chun with introduction, notes and appendices by J.V.C. Milles. (London : Cambridge, 1970).

วิเคราะห์จากพฤติกรรมของผู้นำ และเหตุการณ์แวดล้อมตามช่วงเวลาต่างๆ แล้ว เห็นได้ชัดเห็นว่า เจ้าผู้ครองมะละกาทุกองค์นำมะละกาเข้าสู่ทิศทางดังกล่าวด้วย “วิถีทางการเมือง” เป็นหลัก และเครื่องมือทางการเมืองที่สำคัญที่สุดที่นำมาใช้ตั้งแต่ต้นและพัฒนาก้าวหน้าต่อมาก็คือ

ก) การสร้างสัมพันธภาพกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของเอเชีย

ข) การยอมรับศาสนาวัฒนธรรมอิสลาม

ก) การสร้างสัมพันธภาพกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของเอเชีย

ความพยายามที่จะแสดงสิทธิธรรมในฐานะผู้ปกครองและการรับรองฐานะของรัฐเป็นความจำเป็นสำหรับการพัฒนาทางการเมืองของรัฐเล็ก ๆ ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น มะละกา ดังจะเห็นว่าเจ้าชายปรเมศวรผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองอันยิ่งยดจากชาวในสมัยที่เป็นเจ้าชายเมือง “ปาเล็มบัง”^{*} และยังคงเป็นผู้ก่อความเป็นปรปักษ์กับอยุธยาอีก ในกรณีสิงคโปร์ที่ใดกล่าวมาแล้ว เจ้าชายปรเมศวรประสบความล้มเหลว

ทางการเมืองทั้งสองคราว และเมื่อคราวที่อ้างสิทธิเดิมในปาเล็มบัง เมื่อ ค.ศ. ๑๔๐๓ ก็ไม่มีใครยอมรับอีก “มัชปาหิต” ยังคงถือสิทธิในปาเล็มบังต่อไป จะเห็นว่า “มะละกา” เริ่มต้นขึ้นมาอย่างต่ำต้อย ผู้ปกครองมะละกาจำต้องค้นหาทางยกระดับฐานะของตนทุกวิถีทาง เริ่มตั้งแต่พยายามรักษาความอยู่รอดตามฐานะเป็นเมืองเล็ก ๆ ตามประเพณีที่ปฏิบัติกันในภูมิภาคนี้ กล่าวคือ รัฐเล็กต้องยอมอยู่ภายใต้อารักขาของรัฐใหญ่ที่มีอำนาจเหนือกว่าภายใต้ระบบบรรณาการ ดังนั้น “มะละกา” จึงต้องสร้างสัมพันธในระบบบรรณาการกับสยาม ชวา จีน ในเวลาเดียวกัน แต่ทั้งสยามและชวาต่างก็เป็นอำนาจที่สร้างความหวั่นเกรงให้แก่ผู้นำมะละกามาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กำลังของอยุธยาจะเข้าโจมตีมะละกาได้ทุกเมื่อ เมื่อเว้นการส่งเครื่องบรรณาการครั้งใด ผู้นำ “มะละกา” จึงหันมองมายังจีนซึ่งเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของเอเชียขณะนั้น จะเป็น “อำนาจที่สาม” ที่สามารถรับรองปกป้อง และสนับสนุน “มะละกา” ให้มีความทัดเทียมหรือสูงกว่าในฐานะเป็นรัฐ

* ในพจนานุกรม เมืองที่ตั้งอยู่บนเกาะชวตามนัยของเอกสารร่วมสมัย ซึ่งบันทึกไว้อย่างสับสนในตำแหน่งที่ตั้งของเมือง เอกสารบางชิ้นก็มีบริบทอย่างชัดเจนว่า เป็นปาเล็มบัง ในเกาะสุมาตรา

อิสระแห่งหนึ่งในแหลมมลายู ยิ่งกว่านั้นผู้นำมะละกายังหวังจากการใช้วิถีทางการทูตกับจีน ด้วยการขอกำลังช่วยเหลือจากจีนมาต่อต้าน “อยุธยา” ดังนั้นวิถีทางการเมืองที่จะยังประโยชน์ให้แก่มะละกา ก็คือสร้างสัมพันธภาพกับจีน เพื่อหาประโยชน์จากการเป็นพันธมิตรอันใกล้ชิดกับมหาอำนาจของเอเชียในขณะนั้น

ดังนั้น ในระหว่าง ค.ศ. ๑๔๐๓-๑๔๒๔ “มะละกา” ได้กระชับเกลียวสัมพันธ์กับจีนได้อย่างเหนียวแน่น “มะละกา” กับ “จีน” ต่างก็มีการแลกเปลี่ยนทางการทูตเป็นประจำ เจ้าผู้ครองมะละกาได้เดินทางไปแสดงการคารวะต่อพระเจ้ากรุงจีน ยิ่งราชสำนักจีนทุกพระองค์ เริ่มตั้งแต่เจ้าชายปรมเสวรถึงกับเดินทางไปคารวะพระเจ้ากรุงจีนด้วยพระองค์เองถึง ๒ ครั้ง ใน ค.ศ. ๑๔๑๑ และ ค.ศ. ๑๔๑๔ ตามลำดับ ไม่เพียงเท่านั้นในสมัยของพระองค์ยังได้ส่งทูตไปจีนอีกไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง คือเมื่อ ค.ศ. ๑๔๐๕ และ ค.ศ. ๑๔๑๔ ส่วนจีนก็ได้ส่งทูตมามะละกาเป็นการตอบแทนไม่น้อยกว่า ๔ ครั้ง ในระหว่าง ค.ศ. ๑๔๐๓-๑๔๒๔ เป็นที่น่าสังเกตว่าการติดต่อทางการทูตระหว่างมะละกา-จีน ใน

ช่วงต้นของศตวรรษมีความถี่สูงสุดซึ่งก็เป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองบ่งชี้สถานการณ์บางประการอันแสดงให้เห็นถึงวิถีทางการเมืองของมะละกาในขณะนั้นว่า ต้องการพึ่งพิงมหาอำนาจและสร้างดุลอำนาจให้เกิดขึ้น ในขณะ “มะละกา” ยังขาดเสถียรภาพอยู่

สาระและผลจากการกระชับสัมพันธภาพกับจีน

เจ้าชายปรมเสวรถือโอกาสให้จักรพรรดิราชวงศ์หมิงรับรองฐานะของมะละกาในขณะที่ยกเรือจีนเข้ามา “แวะเยียม” มะละกาเป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. ๑๔๐๓^{๑๖} และครั้งสำคัญก็คือ จีนประกาศรับรองความชอบธรรมของเจ้าผู้ครองมะละกาอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. ๑๔๐๔ ดังปรากฏจากบันทึกของหม่า-ฮ้วน อาลักษณ์ผู้ร่วมเดินทางมามะละกากับกองเรือจีนครั้งนั้น ถึงความที่ได้เกิดขึ้นดังนี้:-

“ในปีที่ ๗ ของสมัยหย่งลั่ว (Yung-Lo) [ในรอบปีนั้น] จักรพรรดิ ชื่อ โจว (Chi-Ch'ou) มีพระราชโองการให้อัครราชทูตชั้นที่ใหญ่ว่า เติ้ง โฮ่ (Cheng Ho) และคนอื่น ๆ นำประกาศิตของจักรพรรดิ พร้อม

^{๑๖} D.G.E. Hall, *A History of South-East Asia*, p. 194.

ถ้วยตราเงิน ๒ ถ้วย หมวก ๑ ใบ เข็มขัด และเสื้อคลุมพระราชทานแก่หัวหน้า (เซ่ง โห้) ได้ปักป้ายหินและยก (สถานทีนั้น) ให้เป็น “นคร” หนึ่ง ภายหลังต่อมาเรียกกันว่าประเทศ มาน-ลา-เซีย (The Country of Man-La-Chia) หลังจากนั้นเป็นต้นมา ประเทศเสียน หลัว ก็ไม่กล้ารุกรานหัวหน้า หลังจากได้รับพระราชทานความชอบโปรด ตั้งให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน แล้วก็ได้นำมเหสี โอรส ไปยังราชสำนัก ณ เมืองหลวง เพื่อ แสดงการวะและถวายเครื่องบรรณาการเป็น ผลผลิตของท้องถิ่น ทางราชสำนักก็ได้มอบ เรือเดินทะเลให้ลำหนึ่ง เพื่อกลับคืนสู่ประเทศและปกป้องดินแดนของพระองค์”^{๑๗}

การรับรองของจีนดังกล่าว ได้ช่วย สร้างเสถียรภาพทางการเมืองให้แก่มะละกา และถ้าเพียงแต่จีนจะส่งกำลังช่วยต่อต้าน “อูยฺฮฺยา” ตามคำขอของเจ้าปรเมศวรซึ่งเดินทางไปจีนเพื่อเจรจาเรื่องนี้เมื่อ ค.ศ. ๑๔๑๙ แล้ว ก็คงจะช่วยให้มะละกายุติการส่งบรรณา-

การให้แก่อูยฺฮฺยาตั้งแต่ครั้งนั้นเป็นแน่ แต่ ไม่ปรากฏว่าจีนมีการเคลื่อนไหวอย่างใด

เมื่อ ค.ศ. ๑๔๕๖ จีนก็ยังได้ประกาศ รับรองฐานะและตั้งสมัญญานามว่า “สุลต่าน” ให้แก่ผู้ครองมะละกาองค์ที่ ๔ พร้อมทั้ง เครื่องยศบริบูรณ์^{๑๘} จะเห็นว่า จีนได้สนับสนุนการเปลี่ยนสถานภาพของมะละกาเป็น รัฐอิสลามอย่างเป็นทางการ และราชวงศ์ มะละกาในฐานะผู้นำรัฐอิสลามโดยสมบูรณ์ เป็นผลให้การเปลี่ยนแปลงในบรรยากาศทางการเมืองอย่างใหม่เกิดขึ้น ความรู้สึกใน “อิสลามนิยม” จากการที่ได้ติดต่อกับอิสลาม ภายนอกทั้งหลายมีส่วนช่วยให้มีการรวมตัวกันเป็นสังคมอิสลาม ซึ่งภายในสังคมอิสลาม จะยำในความเหนือกว่าของศาสนาและวัฒนธรรมอิสลาม และสิ่งนี้ส่งผลให้ “มะละกา” หันมาทบทวนในฐานะและการปฏิบัติต่อ “อูยฺฮฺยา” ว่าควรจะเป็นไปในรูปแบบใด

อย่างไรก็ตาม ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา ก่อนถึง ค.ศ. ๑๔๘๘ แม้ “มะละกา” จะ

^{๑๗} Ma Huan, Ling-Yai Shang-Lan “The Overall Survey of the Ocean’s Shores; Translated from the Chinese text, edited by Feng Ch’eng Chin with introduction, notes and appendices by J.V.G. Mills. (London: Cambridge, 1970) (แปลโดยผู้เขียน)

^{๑๘} D.G.E. Hall, *A History of South-East Asia*, p. 196.

ได้พัฒนาทางด้านการเมืองตามเส้นทางของ
คนโดยมีมหาอำนาจจีนหนุนหลัง และมี
ศาสนาวัฒนธรรมอิสลามเป็นพลังสังคมอัน
สำคัญ ถึงกระนั้นสุดท้ายผู้ครองมละกาใน
ช่วงเวลานี้ก็ยังไม่วางใจที่จะทำการใดๆ
อย่างเปิดเผยเพื่อจะยุติความสัมพันธ์ในระบบ
บรรณาการกับอยุธยาได้ แม้ความตึงเครียด
และกรณีพิพาทระหว่างชาวสยามกับชาวมละ
กาจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็ตาม จนกระทั่งถึง
ค.ศ. ๑๔๘๘ สุดท้ายมาหมุดได้ประกาศตัด
ความสัมพันธ์กับสยาม ปฏิเสธการเป็นรัฐใต้
อารักขาของสยามและชาว มีเพียงจีนเท่านั้น
ที่มละกายอมรับ^{๑๕}

จีน มีบทบาทเสริมให้มละกาสร้าง
ดุลทางอำนาจให้เกิดขึ้นได้จนมละกาสามารถ
ปลดแอกจากอำนาจ “อยุธยา” อย่างเป็นทางการ
ได้ในที่สุด

ข) การยอมรับศาสนาและวัฒนธรรม อิสลาม

ศักยภาพหรือพลังแฝงอยู่เบื้องหลัง

พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
ตลอดจนการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจและ
สังคมของมละกาที่สำคัญที่สุด ก็คือ “ศาสนา
อิสลาม” ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ปกครอง
คนแรกของมละกายอมรับศาสนาอิสลามเมื่อ
ราว ค.ศ. ๑๔๑๔ จากการอภิเษกสมรสกับ
ธิดาสุลต่านแห่งปาเซ (Pasai) ในเกาะสุมาตรา
ซึ่งรับอิสลามมาก่อน* การเปลี่ยนศาสนาของ
พระองค์ยังส่งผลให้ประชาคมมละกาซึ่งมีวัฒนธรรม
และศาสนาฮินดู-พุทธ แบบชวามา
ก่อน เปลี่ยนเป็นประชาคมอิสลามซึ่งก่อตัว
ขึ้นครั้งแรกในแหลมมลายู จากนั้นก็ได้ขยาย
ตัวเติบโตขึ้นเป็นรัฐอิสลามตามท้องถิ่นต่าง ๆ
บนชายฝั่งแหลมมลายู และชายฝั่งทางเหนือ
เกาะชวา สุมาตรา ยังส่งผลให้ “มละกา” กลายเป็น
ศูนย์กลางกิจกรรมของสังคมรัฐอิสลามทาง
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดช่วงศตวรรษ
ที่ ๑๕

เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุใดพระปร
เมศวรผู้มีศาสนา วัฒนธรรม ฮินดู-พุทธมา
ก่อนแต่หันมาเลื่อมใสศาสนาอิสลามในตอน

^{๑๕} Donald F. Lach, *Southeast Asia in the Eyes of Europe*, p. 510.

* รัฐที่มีความใหญ่โตเท่า ๆ กัน ๓ รัฐ ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕-กลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖
ได้แก่ Malacca, Haru และ Pasai สุลต่านทั้ง ๓ รัฐต่างก็เรียกกันว่า “Brother” ตามพระราชสาส์น
ที่ส่งไปถึงกับในเรื่องราวของรัฐ และราชที่ต่าง ๆ (“Sejarah Melayu”, Jakarta: Djambatan,
1962).

ปลายรัชสมัย ดังที่ โทมัส ปีเรส บอกว่า เมื่อมีพระชนมายุได้ ๗๒ ปี (สิ้นพระชนม์ ค.ศ. ๑๕๒๕)

การเปลี่ยนศาสนาของพระองค์ไม่ใช่เหตุผลของความมีศรัทธาปสาทะต่อศาสนาอิสลามเท่านั้น ย่อมต้องมีเหตุผลอื่นที่ยิ่งใหญ่กว่าอย่างแน่นอน เมื่อมาพิจารณาสภาพและบรรยากาศทางการเมืองระหว่างรัฐในสมัยกันคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ พอจะได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่า การเปลี่ยนศาสนาเป็นเหตุผลด้านการเมืองเหนือสิ่งอื่นใด ดังจะเห็นว่า “มะละกา” ไม่อาจจะทนอยู่สถานะเป็นรัฐ อินดู-พุทธ ที่ถูกบีบภายใต้ระบบบรรณาการของรัฐอินดู-พุทธ เช่น มัชปาหิต หรือ รัฐพุทธ เช่น “อยุธยา” ได้ตลอดไปเพราะเป็นสัมพันธ์ภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน และ “มะละกา” ต้องต่อสู้เพื่ออิสรภาพอย่างโดดเดี่ยว การเปลี่ยนศาสนาเพื่อสร้างพันธมิตรทางการเมืองจะเป็นหนทางออกที่ดีที่สุดสำหรับมะละกาในขณะนั้น และก็เป็นที่ยอมรับกันชัดว่า “มะละกา” ได้สร้างพันธมิตรกับรัฐอิสลามอย่างกว้างขวาง มีความผูกพันกันด้วยระบบเครือญาติ และอุดมการณ์ตามแนวคิดของศาสนาวัฒนธรรมอิสลาม อำนาจของอาณาจักรมะละ

กาเข้าไปมีอิทธิพลอยู่ในปาหัง กลันตัง ตรัง กานู บัตตานี ไทรบุรี แม้จะเป็นเขตในอิทธิพลของสยามมาก่อน แต่ต่างก็เปลี่ยนมาเป็นมิตรบริวารของมะละกาโดยอาศัยศาสนาอิสลามเป็นเครื่องมือกระชับความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดสนิทสนม สร้างความเป็นปึกแผ่นทางการเมืองระหว่างรัฐให้กับมะละกา นอกจากนี้ “ศาสนาอิสลาม” เป็นเครื่องมือสร้างขอบข่าย โยงใย ของความสัมพันธ์จนก็มิตรออกไปตามเกาะต่างๆ เช่นในแกมบาร์อินทร กิรี บรูไน เกะบอร์เนียว โมลุกกะ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นรัฐอิสลามด้วยการติดต่อสัมพันธ์ผ่านทาง “มะละกา” ด้วยกันทั้งนั้น

กล่าวได้ว่า ศาสนาอิสลามเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาทางการเมืองที่มีพลังสูงและทรงคุณค่ายิ่ง สามารถสร้างเสริมให้ “มะละกา” มีอิทธิพลตามรัฐอิสลามต่างๆ ในบริเวณนี้ และนับเป็นอาวุธทางการเมืองซึ่งมะละกาหวังจะนำมาต่อต้านสยามชาวพุทธ^{๒๐}

นอกจากนี้ศาสนาอิสลามได้เข้ามามีบทบาทสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่มะละกาอย่างเห็นได้ชัด ดังจะเห็นจากพัฒนาการทางเศรษฐกิจของมะละกา เริ่มต้นจากเป็นตลาดขายสินค้า ชั่วคราว เป็นที่ขาย

^{๒๐} D.G.E. Hall, *A History of South-East Asia*, p. 198.

ของแปลกๆ และเป็นสถานที่ลึกลับค้าของ
โจรกรรม^{๒๑} รายได้หลักมาจากการใช้วิธี
บังคับเรือสินค้าที่ผ่านช่องแคบให้มาจอดยัง
ท่าเรือ “มะละกา” แต่ภายหลังที่มะละกาได้รับ
ศาสนาอิสลามแล้ว “มะละกา” กลายเป็นเมือง
ท่าเรือใหญ่ของบรรดาพ่อค้าอิสลามจากที่
ต่างๆ มาชุมนุมแลกเปลี่ยนสินค้า และพัก
อาศัยอยู่ชั่วคราวและอย่างถาวร เรือสินค้า
จากที่ต่างๆ จะเข้ามาเทียบท่ามะละกา มีทั้งที่
นำมาจาก กุจرات เบงกอล มอญ ปาเซ ปา
เล็มบัง ชวา โมลุกกะ บันตา บอร์เนียว
ฟิลิปปินส์ จีน ฯลฯ เส้นทางการค้าทางเรือ
จาก แคมเบย์ ไป มะละกา จาก ไคโร
เมกกะ อาเคน เป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญ
ต่อชีวิตเศรษฐกิจของมะละกา ทำให้มะละกา
ครองความสำคัญของโลกในสมัยศตวรรษที่
๑๕^{๒๒} ประชากรในมะละกาประกอบด้วย
พ่อค้า นักเดินเรือ จากที่ต่างๆ ตามเส้นทาง
เดินเรือระหว่างอารเบีย และจีน มีพวกแขก
มัวร์ ยิว และอื่น ๆ ส่วนใหญ่ได้แก่พวก
กุจرات จากแคมเบย์ พวกแขกกลิง ชาว

เบงกอลทางฝั่งตะวันออกของอินเดีย นอก
จากนี้ยังมีพวกชวา, จีน และญี่ปุ่น^{๒๓}
ประชากรหลักในสังคมมะละกาเป็นพวก
“ชวามลายู” ที่มีอาชีพถาวรในมะละกา เช่น
เป็นทหารในกองทัพมะละกา เจ้าของโรงงาน
อุตสาหกรรมต่อเรือ ประกอบกิจการค้า
ระหว่างเกาะชวาและมะละกา และก็ยังมียก
“เดินทะเลชวา” ที่เข้ามาค้าขายในมะละกา
แต่มิได้เข้ามาอยู่อาศัย มีชีวิตส่วนใหญ่อยู่
บนเรือ ภาพของสังคมมะละกายุคปลาย
ศตวรรษที่ ๑๕- ต้นศตวรรษที่ ๑๖ ที่ปรากฏ
ก็คือ ชาวจาจะเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่มีอิทธิพล
เข้าครอบงำกิจการขนส่งระหว่างมะละกาและ
กลุ่มเกาะต่าง ๆ รวมทั้งหมู่เกาะเครื่องเทศ
ดังนั้น พวกพ่อค้าชาวจีนจึงมีส่วนสำคัญในการ
แพร่กระจายของศาสนาวัฒนธรรมอิสลาม
จากมะละกาเข้าสู่ตามส่วนต่าง ๆ อันเป็นดิน
แดนที่เรียกว่าอินโดนีเซียในปัจจุบัน นอกจากนี้
ยังมีกลุ่มคนจีน ฮินดูจากอินเดียในจำนวน
ไม่น้อย เมื่อโปรตุเกสเข้าไปถึงมะละกาพวก
เขาพบว่าพ่อค้าฮินดูเป็นพวกเดียวที่ช่วยเหลือ

^{๒๑} Ibid., p. 194.

^{๒๒} Ibid. p. 198.

^{๒๓} Donald F. Lach, *Southeast Asia in the Eyes of Europe*, p. 514

โปรตุเกสในการประกอบธุรกิจการค้าอย่างดี เป็นพิเศษแตกต่างกับพ่อค้าอิสลามเชื้อชาติอื่น ๆ^{๒๔}

ขณะที่พัฒนาการทางเศรษฐกิจและการเมืองของ “มะละกา” กำลังเติบโตก้าวหน้าเป็นลำดับพร้อมด้วยรัฐพันธมิตรอิสลามและในอารักขา เป็นเวลาที่ “อยุธยา” ตามสายตาของ “มะละกา” กำลังหมดความสำคัญ ในฐานะผู้นำรัฐบนแหลมมลายูลงไปทุกขณะและ “มะละกา” ก็ยังได้สวมบทบาทเป็นผู้นำรัฐอิสลามที่เกิดขึ้นภายในบริเวณนี้ สัญญาสัมพันธ์ไมตรีที่ทำขึ้นภายหลังสงครามระหว่าง “มะละกา”-“อยุธยา” แต่ละครั้ง ผู้นำ “มะละกา” มักถือว่า เป็นสัญญาสันติภาพบนพื้นฐานของความเสมอภาค ในขณะที่ “อยุธยา” ยังยึดมั่นในสถานะและสัมพันธภาพภายใต้ระบบบรรณาการที่เป็นมาแต่เดิมว่า เมื่อมะละกาเป็นรัฐบรรณาการของสยามมาก่อน ก็ต้องเป็นรัฐบรรณาการของสยามต่อไป^{๒๕}

ท่ามกลางบรรยากาศแห่งความขัดแย้งและความไม่แน่นอนในสัมพันธภาพระหว่าง

รัฐทั้งสองซึ่งแตกต่างกันทางศาสนาวัฒนธรรม การอ้างสิทธิของ “อยุธยา” ใน “มะละกา” ก็จะเลือนลอยและไร้ความหมายยิ่งขึ้น เมื่อ “อยุธยา” ต้องพ่ายแพ้ในสงคราม “ปราบกบฏมะละกา” ครังสุดท้ายเมื่อ ค.ศ. ๑๕๘๔ การพ่ายแพ้ของอยุธยาในครั้งนั้นเท่ากับพิสูจน์ให้เห็นถึงสถานการณ์ว่า อยุธยาอ้างสิทธิในมะละกาได้แต่ในนาม ในทางปฏิบัติแล้วไม่ปรากฏว่า “อยุธยา” จะสามารถใช้อำนาจควบคุม “มะละกา” ได้ ตลอดเวลาของความสัมพันธ์กับมะละกา “อยุธยา” จะถือสิทธิและประโยชน์อันพึงได้จาก “มะละกา” ประการเดียว กรณีโปรตุเกสโจมตีมะละกาเมื่อ ค.ศ. ๑๕๑๑ “อยุธยา” ก็ได้ช่วย มะละกา ในฐานะรัฐในอารักขา คงปล่อยให้ “มะละกา” และพันธมิตรอิสลามร่วมมือกัน ต่อสู้กับโปรตุเกสโดยลำพังและเมื่อ “มะละกา” ต้องตกเป็นของโปรตุเกส “อยุธยา” ก็ได้ทุกรัฐอ่อน หรือรู้สึกว่าเป็นเรื่องสูญเสีย และก็ใช้ว่าจะยอมรับโปรตุเกสในมะละกาเสียทีเดียว ในเวลาเดียวกันขณะที่รัฐอิสลามทั้ง

^{๒๔} Ibid., p. 515.

^{๒๕} Kohkua Suwannathat-Pian, “Siam as Portrayed in the Indigenous Malay Sources” (Paper Presented at the International Conference on Thai Studies, Bangkok, 22-24 August 1984).

หลายพร้อมใจกันช่วยสุดต้าน มะละกาต่อต้าน โปรตุเกสเพื่อช่วงชิงมะละกาคลับคืนในทางตรงกันข้าม “อยุธยา” ได้สร้างสัมพันธไมตรีกับโปรตุเกสในมะละกาเป็นอย่างดี ความสัมพันธ์ระหว่าง “อยุธยา” กับโปรตุเกสทั้งทางการค้าและการถ่ายทอดอารยธรรมวัฒนธรรม ก็ได้เริ่มต้นในวาระนี้ โดยผ่านทาง “มะละกา” ซึ่งบัดนี้กลายเป็นมะละกาของโปรตุเกสในโฉมหน้าต่างออกไปจากมะละกาในยุคศตวรรษ ที่ ๕

เรื่องราวระหว่าง “มะละกา” – “อยุธยา” เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ เป็นกรณีศึกษาที่แสดงถึงลักษณะและปัญหาของความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการตามจารีตของรัฐทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่คง

อยู่บนพื้นฐานที่คำนึงถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างรัฐใหญ่น้อย อันเป็นที่มาของปัญหาความขัดแย้งและการต่อสู้กันรบในรูปแบบต่างๆ และในเวลาเดียวกันก็แสดงให้เห็นในความหลากหลายของระบบบรรณาการ การขาดมาตรการกระชับอำนาจควบคุมซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี และเมื่อศาสนาและวัฒนธรรมเป็นส่วนสร้างเสริมและยกระดับพัฒนาการต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ให้มีการรวมตัวพอ ๆ กับให้มีการแบ่งแยกเป็นพวกเป็นเหล่าแล้ว รัฐพุทธศาสนา เช่น “อยุธยา” ย่อมต้องพบกับความยากลำบากยิ่งขึ้น ในการแข่งขันกันสร้างอิทธิพลและช่วงชิงผลประโยชน์ ตลอดจนการสร้าง ความผูกพันอย่างถาวรกับ “มะละกา” ได้ ดังนั้นการอ้างสิทธิครอบครองของ “อยุธยา” จึงถูกปฏิเสธในที่สุด ๕

อภิธานนทาการ

จาก

คุณประสพสุข ตูจินดา

อภินันทนาการ

จาก

บัญญัติ (แจงบำรุง) บุญธรรม

อักษรศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร รุ่น ๒

แซมสารวิลล่า

SAMAESARN VILLA

บ้านพักตากอากาศเชิงเขา ริมหาดทรายส่วนตัว

หาดเจ้าจอ บ้านแซมสาร
สัตหีบ ชลบุรี ๒๐๑๘๐

ติดต่อ

คุณนิต (กทม.) โทร. ๕๗๕๖๔๔๑

คุณน่อง (สัตหีบ) โทร. (๐๓๘) ๔๓๖๑๖๖

๔๓๖๒๗๖

พรเพ็ญ (ลิ้มปรัดนากร) บุญบรรเจิดศรี

อักษรศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาประวัติศาสตร์ รุ่น ๑๑